

Prese un informācija

Eiropas Savienības Tiesa
PAZIŅOJUMS PRESEI Nr. 25/21
Luksemburgā, 2021. gada 25. februārī

Ģenerālvokāta secinājumi apvienotajās lietās C-804/18
IX/WABE e.V. un C-341/19 *MH Müller Handels GmbH*/MJ

Ģenerālvokāts A. Rantos uzskata, ka darba devējs savas neitralitātes politikas ietvaros var atļaut saviem darbiniekiem nelielu reliģiskās pārliecības atšķirības zīmju nēsāšanu

Lietā C-804/18. Sabiedriskā labuma organizācija *WABE* pārvalda bērnu dienas izglītības iestādes. Tā ir bezpartijiska un reliģiski neitrāla organizācija. IX ir speciālās izglītības pedagoģe un strādā *WABE* kopš 2014. gada. IX pēc reliģiskās piederības ir musulmaniete, un 2016. gada sākumā viņa izlēma nēsāt islāmisko lakatu, tostarp arī savā darba vietā. No 2016. gada oktobra līdz 2018. gada maijam viņa bija bērna kopšanas atvaļinājumā.

WABE 2018. gada martā pieņēma dienesta instrukcijas attiecībā uz neitralitātes principa ievērošanu. Ar šīm instrukcijām darbiniekiem savā darba vietā tika aizliegta redzamu politiskās, filozofiskās vai reliģiskās pārliecības atšķirības zīmju nēsāšana. Īpaši tika norādīts uz kristiešu krustu, islāmisko lakatu un ebreju kipu. Neitralitātes principa ievērošana neattiecas uz tiem *WABE* darbiniekiem, kuri strādā uzņēmuma galvenajā birojā, ja vien viņi nenonāk saskarsmē ar klientiem.

Informēta par *WABE* pieņemtajām instrukcijām, IX atteicās noņemt savu lakatu un līdz ar to saņēma vairākus brīdinājumus, līdz tika uz laiku atstādināta no darba.

Darbiniece apstrīd *Arbeitsgericht Hamburg* (Hamburgas Darba lietu tiesa, Vācija) *WABE* lēmumu.

Lietā C-341/19. Sabiedrība *MH Müller Handels* vada kosmētikas un saimniecības preču veikalu tīklu. MJ, kura pieder pie musulmaņu konfesijas, kopš 2002. gada ir bijusi nodarbināta šajā uzņēmumā kā pārdošanas konsultante un kasiere. Kopš atgriešanās no bērna kopšanas atvaļinājuma 2014. gadā viņa nēsāja islāmisko galvas lakatu, ko pirms tam nedarīja. Tā kā viņa atteicās noņemt savu lakatu darba vietā, 2016. gada jūlijā viņa saņēma instrukciju ierasties darba vietā bez uzkrītošām, liela izmēra atšķirības zīmēm, kas norāda uz konkrētu politisku, filozofisku vai reliģisku pārliecību.

MJ apstrīd sava darba devēja lēmumu, savukārt tas lūdz *Bundesarbeitsgericht* (Federālā darba lietu tiesa, Vācija) noraidīt MJ prasību.

Abas tiesas jautā Tiesai, vai šie uzņēmumu noteikumi atbilst direktīvai par vienlīdzīgu attieksmi pret nodarbinātību un profesiju ¹.

Šodien sniegtajos secinājumos ģenerālvokāts *Athanasios Rantos* vispirms atgādina, ka direktīvā ar "vienlīdzīgu attieksmi" tiek saprasts tas, ka nav ne tiešas, ne netiešas diskriminācijas, tostarp reliģijas dēļ. Atsaucoties uz Tiesas judikatūru lietās *G4S Secure Solutions* ² un *Boungaoui* ³, viņš uzskata, ka **aizliegums nēsāt jebkādas redzamas politiskas, filozofiskas vai reliģiskas**

¹ Padomes Direktīva 2000/78/EK (2000. gada 27. novembris), ar ko nosaka kopēju sistēmu vienlīdzīgai attieksmei pret nodarbinātību un profesiju (OV 2000, L 303, 16. lpp.).

² Spriedums, 2017. gada 14. marts, *Centrum voor Gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding/G4S Secure Solutions*, C-157/15, skat. arī paziņojumu presei Nr. 30/17.

³ Spriedums, 2017. gada 14. marts, *Boungaoui* un *Association de défense des droits de l'homme (ADDH)/Micropole Univers*, C-188/15, skat. arī paziņojumu presei Nr. 30/17.

atšķirības zīmes darba vietā, kas izriet no privātuzņēmuma iekšējās kārtības noteikuma, nav tieša diskriminācija reliģijas vai uzskatu dēļ attiecībā pret darba ņēmējiem, kuri ievēro konkrētus gērbšanās noteikumus saskaņā ar reliģijas prasībām par aizsedzoša apģērba nēsāšanu.

Turpinājumā ģenerālvokāts izvērtē jautājumu par privātuzņēmuma iekšējās kārtības noteikuma, ar ko neitralitātes politikas ietvaros ir aizliegta vienīgi uzkrītošu, liela izmēra politiskās, filozofiskās vai reliģiskās pārliecības atšķirības zīmju nēsāšana darba vietā, saderību ar Savienības tiesībām.

Spriedumā *G4S Secure Solutions* Tiesa norādīja uz jebkādu redzamu politisko, filozofisko un reliģisko atšķirības zīmju nēsāšanu darba vietā. Tā uzskatīja, ka aizliegums darba ņēmējiem nēsāt redzamas politiskas, filozofiskas un reliģiskas atšķirības zīmes ir piemērots, lai nodrošinātu pareizu neitralitātes politikas īstenošanu, ja vien šī politika patiešām tiek īstenota saskanīgi un sistemātiski. Tiesa vēl nav lēmusi par uzkrītošu, liela izmēra politiskās, filozofiskās vai reliģiskās pārliecības atšķirības zīmju nēsāšanas aizliegumu.

Ģenerālvokāts norāda, ka šis jautājums ietver pārbaudi, vai nelielu atšķirības zīmju redzama nēsāšana ir atbilstoša. Šajā ziņā viņš uzskata, ka **darba devēja politiskās, filozofiskās vai reliģiskās neitralitātes politika attiecībā ar saviem klientiem nav nesaderīga ar to, ka šā uzņēmuma darbinieki darba vietā nēsā savas reliģiskās atšķirības zīmes, redzamas vai neredzamas, bet nelielas, citiem vārdiem sakot, neuzkrītošas un tādas, kuras pirmajā acmirklī nav pamanāmas.**

Ģenerālvokāts uzskata, ka Tiesai nav jāsniedz termina “neliels” definīcija, jo sava loma var būt attiecīgās atšķirības zīmes nēsāšanas kontekstam. Tomēr viņš uzskata, ka islāmiskais lakats nav neliela reliģiska atšķirības zīme. Tāpēc iesniedzējtiesai katra situācija ir jāizvērtē atsevišķi.

Ģenerālvokāts uzskata, ka, lai gan aizliegums darba vietā nēsāt jebkādas redzamas politiskās, filozofiskās vai reliģiskās pārliecības atšķirības zīmes ir pieļaujams, arī brīvības veikt uzņēmējdarbību ietvaros var brīvi aizliegt tikai uzkrītošu, liela izmēra atšķirības zīmju nēsāšanu.

Ģenerālvokāts secina, ka **privātuzņēmuma iekšējās kārtības noteikums, ar ko neitralitātes politikas ietvaros ir aizliegts darba vietā nēsāt uzkrītošas, liela izmēra atšķirības zīmes, kas liecina par politisko, filozofisko vai reliģisko pārliecību, var tikt attaisnots.** Šādas aizlieguma politikas īstenošana ir jāturpina saskanīgā un sistemātiskā veidā, un tas ir jāpārbauda iesniedzējtiesai.

Visbeidzot ģenerālvokāts izvērtē jautājumu, vai dalībvalstis var piemērot reliģijas brīvību aizsargājošu valsts tiesisko regulējumu, pārbaudot instrukciju, kas izdota, balstoties uz privātuzņēmuma iekšējās kārtības noteikumu par politisko, filozofisko vai reliģisko pārliecību atspoguļojošu zīmju nēsāšanas aizliegumu darba vietā. No Vācijas konstitucionālajām tiesību normām izriet, ka darba devēja vēlme īstenot reliģiskās neitralitātes politiku attiecībā pret saviem klientiem principā ir leģitīma vien tad, ja šīs neitralitātes neesamība tam rada ekonomisku kaitējumu.

Ģenerālvokāts uzskata, ka ir jāņem vērā dalībvalstu pieeju dažādība attiecībā uz reliģijas brīvības aizsardzību. Viņaprāt, Vācijas valsts tiesību normas nav pretrunā direktīvai par vienlīdzīgu attieksmi pret nodarbinātību un profesiju. Ar tām netiek aizliegta darba devēja ieviesta politiska, filozofiska vai reliģiska neitralitāte, bet vienīgi tiek noteikta papildu prasība attiecībā uz tās īstenošanu, proti, pietiekami konkrētu ekonomiski nelabvēlīgas situācijas draudu esamība attiecīgajam darba devējam vai trešai personai.

Līdz ar to ģenerālvokāts secina, ka **valsts tiesa var piemērot reliģijas brīvību aizsargājošas valsts konstitucionālās tiesību normas, pārbaudot, vai direktīvai atbilst privātuzņēmuma iekšējās kārtības noteikums par politisko, filozofisko vai reliģisko pārliecību atspoguļojošu atšķirības zīmju nēsāšanas aizliegumu darba vietā.** Tomēr šīs normas neskar šajā direktīvā paredzēto diskriminācijas aizlieguma principu, un tas ir jāpārbauda iesniedzējtiesai.

ATGĀDINĀJUMS. Ģenerāladvokāta secinājumi Tiesai nav saistoši. Ģenerāladvokātu pienākumos ietilpst, ievērojot pilnīgu neatkarību, piedāvāt Tiesai juridiskus risinājumus viņiem nozīmētās lietās. Tiesas tiesneši pašlaik sāk šīs lietas apspriešanu, un spriedums tiks pasludināts vēlāk.

ATGĀDINĀJUMS. Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ļauj dalībvalstu tiesām to tiesvedības ietvaros uzdot jautājumus Tiesai par Savienības tiesību interpretāciju vai Savienības akta spēkā esamību. Tiesa neizšķir strīdus, ko izskata valstu tiesas. Valsts tiesai ir jāatrisina lieta saskaņā ar Tiesas nolēmumu. Šis nolēmums līdzīgā veidā ir saistošs citām valstu tiesām, kurām ir jāatrisina līdzīgas problēmas.

Neoficiāls dokuments plašsaziņas līdzekļu vajadzībām, kas Tiesai nav saistošs.

Pilns [secinājumu teksts](#) tiek publicēts CURIA tīmekļvietnē to sniegšanas dienā.

Kontaktpersona presei: Gitte Stadler ☎ (+352) 4303 3127

Secinājumu nolasišanas attēli ir pieejami "[Europe by Satellite](#)" ☎ (+32) 2 2964106